

Skötselplan för naturreservatet Näsnabben i Varbergs kommun.

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla den biologiska mångfald som är knuten till lövskogsmiljöerna. Det utökade skyddet skall slå vakt om områdets nyckelbiotoper med dess rödlistade arter och göra området mer tillgängligt för friluftslivet. Syftet ska nås genom att:

- avveckla granbestånd enligt skötselplanekartan och låta föryngringen av lövträden i huvudsak ske naturligt,
- kontinuerligt röja bort invandrande gran,
- i övrigt i huvudsak lämna området för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar,
- om kunskapen om skötseln eller arternas ekologi ökar skall detta beaktas i den löpande skötseln.

2. Beskrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Näsnabben
Objektnummer	
Skyddsform	Naturreservat
Län	Halland
Kommun	Varberg
Församling	Grimeton
Naturgeografisk region	Området ligger i gränzonen mellan Södra Hallands kustland (region 10) och Sydsvenska höglandet myrrika västsida (region 11)
Kulturgeografisk region	
Areal	77,4 ha
Karta	Ekonomiska kartan 5269
Fastigheter och markägare	Grimeton 6:1 Ägare: Naturvårdsverket Grimeton 13:14. Ägare: Lennart Andersson, Gödestad 63, 432 91 Varberg

2004-12-13

Nyttjanderätter	Jakten är utarrenderad
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markslag och naturtyper (ha)	Se nedan
Prioriterade bevarandevärden	<i>Naturtyper:</i> Bokskog av ristyp, kulturgranskog, klibbalstrandskog, lövängsrest, bäckdråg, bergbrant.
<u>Officiella rödlistan:</u> EN=Starkt hotad art VU=Sårbar art NT=Missgynnad art	<i>Naturtyper i EU:s habitatdirektiv:</i> Bokskog av fryle-typ (9110)
<u>Regionala listan</u> REG=Regionalt intressant art ÖVR= Arter som tidigare varit rödlistade	<i>Element:</i> Gammal bok, gammal ek, gammal ask, gammal tall, senvuxet träd, högstubb, lövträdslåga, ädellövträdslåga, döende träd, mossklädda block, bergvägg, hamlat träd. <i>Arter:</i> <u>Fåglar</u> Mindre flugsnappare (VU); skogsduva (VU), spillkråka (ÖVR). <u>Insekter</u> blankknäppare (NT), bredhuvad mögelbagge (NT), Cicones variegatus (NT), Euplectes brunneus (NT), fyrfläckad vedsvampbagge (EN), Melasis buprestoides (NT), Mycetophagus linearis (REG), Prionocyphon serricornis (NT), prydnadsbock (NT), Xylophilus corticalis (NT), Lathridius consimilis (REG), Quedius micropus (REG), Strimmig svampborrare (REG), Tilius elongatus (REG). <u>Lavar:</u> Bokkantlav (NT), bokvårtlav (NT), liten blekspik (NT), liten lundlav (VU), mjölig klotterlav (NT), rosa lundlav (NT); röd pysslinglav (EN), stiftklotterlav (VU), ädelkronlav (VU), barktrapelia (REG), Dactylospora parasitica (REG); glansfläck (REG), grymig filtlav (REG), gulnål (REG), havstulpanlav (REG), kornig nållav (REG); Lecania cyrtellina (REG), lunglav (REG, mjölig knopplav (ÖVR), olivklotterlav (REG), orangepudrad klotterlav (NT), sköldfiltlav (REG), rikfruktig blemlav (REG), traslav (REG). <u>Mossor:</u> Bokfjädermossa (NT), kornbandmossa (NT) och grov fjädermossa (REG). <u>Kärlväxter:</u> Gullpudra (ÖVR).

2004-12-13

Markslag och skogstyper	Areal (ha)
Boskog av ristyp	42,5
Klibbalstrandskog	4,6
Triviallövdominerad skog	7,6
Kulturgranskog	19,5
Kalmark	3,2
Totalt	77,4

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Den regionala och lokala skogshistorien för Åkullaområdet har sammanfattats av Fritz & Larsson (2000). I denna rapport redogörs för de olika skogstyperna som funnits i Åkullaområdet sedan senaste istiden och slutsatserna grundar sig på bl.a. pollenanalyser och litteraturstudier.

Sammanfattningsvis är Åkulla en av tre större boskogsrika områden i Halland som har lång skoglig kontinuitet och höga naturvärden. De andra två områdena är Biskopstorp i Halmstad kommun och Hallandsås i Laholms kommun. Dessa slutsatser kan dras genom att studera Malmstöms (1939) översiktskartor över skogsmarkens utbredning i Halland 1650 och 1850. Åkulla området markeras på dessa kartor som skogbeklätt med bok. Med dessa kartor tillsammans med analyser av pollenförekomsten i sedimentproppar (Björkman 1997) som grund kan man slå fast att bok funnits som beståndsbildande träd i Åkulla under mer än 1000 år. Området har alltså lång skoglig kontinuitet.

I riksintresset Åkulla boskogar är den totala arealen skogsmark 3932 ha och av detta är hela 34 % lövskog. Detta kan jämföras med de 14 %, som är medelandelen för den halländska skogsmarken. Lövskog förekommer alltså i exceptionellt stor omfattning inom Åkulla området.

Inom det planerade reservatsområdet finns enligt äldre kartmaterial åtminstone två bebyggelselägen. På historiska kartöverlägget, baserat på en karta från 1782, finns ett litet inhägnat område med en byggnad i södra delen av Grimeton 13.14. och enligt ekonomiska kartan från 1926 finns inom reservatet gården Näset med tillhörande åkrar. När denna gård är etablerad är oklart, men på 1960-talet ekonomiska karta finns ingen bebyggelse kvar. På fotounderlaget kan fortfarande åkrarna skönjas som öppna ytor i skogen. Ett än i dag synligt bevis på denna odlarmöda är det område med odlingsrösen som finns centralt i reservatet.

2004-12-13

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska och kulturhistoriska bevarandevärden

Näsnaabben ingår i Åkulla bokskogar som är den norra länsdelens största och ett av Hallands mest värdefulla bokskogsområde. Närheten till flera andra bokskogsdominerade naturreservat ökar värdet ytterligare, eftersom arter genom detta lättare kan sprida sig inom ett större område. Naturtypen på Näsnaabben är till största delen hedadellövskog som varierar mellan homogena bokbestånd och avdelningar där björk eller klibbal utgör det dominerande trädslaget.

Trädåldrar har studerats på Näsnaabben. Sammanlagt åldersbestämde 12 träd av tre arter. Av dessa var tre askar. Två av dessa var tidigare hamlade och var mellan 150 och 160 år gamla. En rakstammig ask visade sig vara c:a 70 år gammal. En väldig klibbal visade sig vara från 1863, en mycket högåldrig al. En grupp bokar utmed stranden var 180 år och i ett bokbestånd i reservatets norra del var träden från mellan 1790 och 1840.

Skogen har varierande naturvårdskvalité. Tre områden utkristalliserar sig som extra värdefulla. Det första av dessa områden ligger i reservatets nordligaste del, öster om vägen. Här finns grova bokar be vuxna med fällmossa och porella. Flera av bokarna är kraftigt angripna av fnösketicka, vilket har lett till stambrott och bildning av högstubbar och lågor. Även ett par grova ekar finns i denna del. På de ungefär 200 åriga träden i denna del är påväxten rik av arter som ädelkronlav, mjölig klotterlav och bokfjädermossa. Andra arter som kan omnämnas är riklig förekomst av bokvårt- och bokkantlav.

Det andra området som uppvisar extra höga värden är det bestånd av bokar utmed strandkanten där flera av träden har en ålder runt 180 år. Vissa av dessa träd växer i en brant och är senvuxna och klenstammiga till sin karaktär. På höjden finns en blandskog med förutom bok även asp, ek, björk och tall. Ner mot sjön ökar trädens dimensioner. Bokskogen är gallrad och ganska likåldrig. Bokarna har även här en rik lavflora och rödlistade arter som rosa lundlav och ädelkronlav är inte ovanliga. Andra arter som kan omämnas är riklig förekomst av bokvårt- och bokkantlav samt liten lundlav.

Ett tredje område med höga naturvärden är beläget runt ett gammalt torp där det finns flera mycket grova och tidigare hamlade askar. Av naturvårdsintressanta arter finns på dessa träd platt fjädermossa och guldlocks-mossa.

Utmed sjökanten finns på de flesta ställen en bård av klibbal där enstaka träd har mycket hög ålder (se ovan). I strandkanten finns vidare ett källflöde där det finns ett bestånd med gullpudra. Av epifyter kan glansfläck nämnas.

Skalbaggsfaunan har specialundersökts i bokskogen strax sydost om Dyremosse och ett större antal rödlistade arter identifierades. Av dessa kan nämnas fyrfläckad vedsvampbagge, blankknäppare och bredhuvad mögelbagge. Denna del är det fjärde

2004-12-13

området med extra höga naturvärden. Från början av 1970-talet finns ett fynd av ekoxe på Näsabben.

Skärsjön, söder om reservatet, är en näringsfattig klarvattensjö med höga limnologiska värden. I sjön finns välutvecklade rosettväxtsamhällen med förekomst av kolonibildande blågröna *Nostoc*-alger. Dessutom har ishavsrelikterna *Mysis relicta* och *Pontoporeia* påträffats.

Friluftsliv

Åkullaområdet har ett omfattande friluftsliv med friluftsgård, vandringsleder, ridning, övernattningsmöjligheter, badplatser m.m. Näsabben skulle kunna passa in i detta mönster t.ex. genom att en vandringsled runt Skärsjön går genom Näsabbens naturreservat.

Prioriterade bevarandevärden

Skyddet är första hand till för att säkra nyckelbiotoperna med deras rödlistade arter men även skapa möjligheter för ytterligare arter att sprida sig inom och till reservatet. Detta skall ske genom att lövskogen får utvecklas utan inslag av gran och på så sätt skapa livsmiljöer för bl.a. svampar, mossor, lavar, vedlevande insekter och fåglar.

Litteratur:

Bengtsson, S. & Hernborg, K. Naturvårdsprogram för Hallands län. Varbergs kommun. Information från Länsstyrelsen i Hallands län. Remissutgåva.

Bengtsson, S. 1999. Tempererad lövskog i Halland i ett europeiskt perspektiv - ekologi, naturlig dynamik och mänskliga störningar. Information från Länsstyrelsen Halland. Meddelande 1999:1.

Björkman, L. 1997. The history of the *Fagus* forest in southwestern Sweden during the last 1500 years. *The Holocene* 7,4: 419-432.

Fritz, Ö. 1996. Inventering av skogliga nyckelbiotoper inom naturskyddade områden i Hallands län 1995. Del 2. Norra länsdelen. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1996:10.

Fritz, Ö. 1999. Rödlistade och regionalt intressanta lavar i Hallands län 1999. Information från Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1999:10.

Fritz, Ö. & Larsson, K. 2000. Översyn av Åkulla bokskogar – Biologiskt värdefulla områden. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 2000:5.

Fritz, Ö. 2000. Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter i Hallands län 2000. Information från Länsstyrelsen Halland. Meddelande 2000:12.

2004-12-13

Karlsson, Matts. 2000. Granavveckling och föryngring i Biskopstorp. Information från Länsstyrelsen Halland. Meddelande 2000:7.

Löfroth, M. (red.). 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverkets förlag.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverkets rapport 5081.

Malmström, C. 1939. Hallands skogar under de senaste 300 åren. Medd. Statens Skogsförsöksanstalt 31:171-300.

Norén, M., Hultgren, B., Nitare, J. & Bergengren, I. 1995. Instruktion för datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen.

Niklasson, M. 2002. En undersökning av trädåldrar i halländska naturreservat. Länsstyrelsen Halland meddelande 2002:28..

3. Indelning i skötselområden

Indelningen i skötselområden framgår av kartan i skogsbruksplanen.

4. Mål och föreskrifter för skötselområden

4.1 Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Ädellöv- och triviallövskogen skall utvecklas fritt utan inslag av gran så att det blir kontinuerlig hög tillgång på gamla träd, högstubbar och lågor. Det är viktigt att den skogliga lövträdkontinuiteten bibehålls.
- I de områden som nu är granbevuxna avvecklas granbestånden så att förutsättningar för lövblandskog skapas.

4.2 Restaureringsplan, skötselområde och föreskrifter för skötsel

Nedan anges målsättningen och principerna för skötseln av de olika områdena. För en mer detaljerad nivå, hänvisas till skogsbruksplanen (för utdrag se bilaga). De olika områdenas avgränsning framgår av kartorna i skogsbruksplanen.

Område 1 (avser avdelning 1, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 27, 31, 32, 34, 35, 36 och 39 i skogsbruksplanen)

2004-12-13

Beskrivning: Grankulturskogar och granskogar som nyligen har avvecklats och som innehåller varierande mängd av lövinslag.

Målsättning: Lövnaturskog.

Åtgärd: Granavdelningarna skall avvecklas i den takt som anges i skogsbruksplanen. Avverkningen kan ske i form av avverkning med hyggesfas eller successiv avveckling i form av skärmställning, luckhuggning eller kanthuggning enligt modeller presenterade av Karlsson (2000). Där det är möjligt föryngras skogen genom naturlig föryngring från befintliga träd i närliggande avdelningar. Där naturlig föryngring inte är lämplig eller där föryngringsarbetet inte lyckas, kan plantering ske. För att skydda plantorna från viltbete, kan större eller mindre områden hägnas.

Område 2 (avser avdelning 17 och 42 i skogsbruksplanen)

Beskrivning: Lövträdsbård utmed Skärsjöns strand som domineras av klibbal. Ett viss inslag av gran förekommer.

Målsättning: Strandskog av uteslutande lövträd.

Åtgärd: Befintlig gran tas bort. Detta kan ske genom avverkning eller ringbarkning.

Område 3 (avser avdelning 19, 23, 23:1, 29, 30, 33, 37 och 41 i skogsbruksplanen)

Beskrivning: Ädellövskog som i huvudsak är bokdominerad, men även ek förekommer sällsynt (avdelning 23:1). Inom vissa avdelningar finns en del gran oftast som uppslag, men även vissa uppvuxna träd förekommer.

Målsättning: Lövnaturskog.

Åtgärd: Uppslaget av unggran röjes bort. Där uppvuxna granar förekommer tas även dessa bort. I vissa fall kan granarna istället ringbarkas, då de annars skulle orsaka fällskador på kringstående träd.

Område 4 (avser avdelning 25 i skogsbruksplanen)

Beskrivning: Ung granplantering som inte lövröjts.

Målsättning: Lövnaturskog.

Åtgärder: Röja bort granen, medan lövträden (mest björk) lämnas kvar. Bok kan därefter föryngra sig under björk.

2004-12-13

Område 5 (avser avdelning 28, 40 och 43 i skogsbruksplanen)

Beskrivning: Triviallövsbestånd där i vissa fall träden står mycket tätt och har små kronor.

Målsättning: Lövnaturskog.

Åtgärder: Avdelningarna där träden står mycket tätt kan gallras successivt, så att dimensionen på träden kan öka.

För område 1 – 21, med undantag av område 15 och södra delen av 17 och 18 (de delar som inte ligger i fastigheten Grimeton 13:14), gäller överenskommelsen med markägaren från år september år 2002. Granavdelningar 9 (0,2 ha) och 12 (0,5 ha) avvecklas av markägaren senast år 2007. Utfallande granvirke från dessa avdelningar tillfaller markägaren. Framtida eventuella virkesintäkter tillfaller naturvårdsförvaltaren. För övriga avdelningar inom naturreservatet gäller att utfallande gagnvirke, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller reservatsförvaltaren. Förnyelsen av skogen efter avverkningarna skall, om inte annat anges, ske genom naturlig förnygring. Om detta av någon anledning misslyckas, ombesörjs lämpligt förnygringsarbete av naturvårdsförvaltaren.

5. Friluftsliv och turism

Åkulla bokskogar är ett populärt utflyktsmål. Genom naturreservatet Näsnabben går en stig som löper utmed Skärjöns norra strand. Denna stig skulle kunna utgöra en del av en vandringsstig runt Skärsjön.

Man kan nå reservatet norrifrån via genom en bilväg från Grimetons kyrka. Där vägen går in i reservatet skall en parkeringsplats iordningställas. Övrig obehörig biltrafik i reservatet avlyses.

För att informera om naturvärdena i reservatet skall en skylt sättas upp vid den planerade parkeringsplatsen.

6. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Uppföljningen av skötselmålen görs i samband med uppföljningen av kvalitetsmålen, vilket bör göras vart tionde år.

2004-12-13

En gemensam uppföljningsplan skall tas fram för länets skogsreservat, vilken kommer att beskriva metodik, val av organismer m.m. som skall följas upp.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att regelbunden tillsyn av reservatet sker.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Skogliga skötselåtgärder	Enligt skogsbruksplanen	Enligt skogsbruksplanen	Länsstyrelsen	Enligt skogsbruksplanen	Vårdanslag och självfinansierande
Uppföljning av skötsel- och kvalitetsmålen	Var tionde år	Hela reservatet	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Utmärkning av reservatets gränser	Snarast		Lantmäteriet och Länsstyrelsen	1	Naturvårdsverket
Skyltning	Snarast	P-platsen	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag